

Az éghajlatváltozás kommunikációja a médiában

A kommunikáció

A *kommunikáció* társadalmi-történelmi jelenség, olyan információátvitel, amely emberi relációkat, viszonyulásokat, társadalmi viszonyokat kísér, tükröz, fejez ki. A kommunikáció, akárcsak legfőbb eszköze, a nyelv, egyidős az emberi társadalommal. A társadalom kommunikációs rendszere együtt fejlődött állandó kölcsönhatásban a mindennapi tevékenységgel, a társadalmi viszonyokkal, a társadalom szerkezetével, szervezeteivel. A társadalom fejlődése maga után vonta a kommunikáció fejlődését és a kommunikációs eszközök technikai fejlődése visszahatott amarra, gyorsítva a társadalmi haladást. A kommunikáció történetében négy forradalomról beszélhetünk:

- a beszéd forradalma, amelyet tulajdonképpen az emberré válás forradalmának is nevezhetnénk
- az írás forradalma, melynek kulminációs pontja a fonetikus írás megjelenése volt;
- a könyvnyomtatás forradalma, amely bizonyos szempontból előkészítője volt a polgári forradalomnak
- az elektromos hírközlő eszközök - telefon, rádió, televízió, internet - forradalma, amely napjainkban egybefonódik az elektronikus számítógépes információfeldolgozás forradalmával

A tömegkommunikáció

A civilizáció fejlődésével, amint az ember mesterséges világa mind nagyobb mértékben ékelődik közé és a természet közé, az ismeretek egyre nagyobb hányadát szerzi közvetett megismerés útján, kommunikációs csatornákon keresztül; vagyis a társadalom kommunikációs rendszerében egyre fontosabb szerepet játszik a *tömegkommunikáció*. A tömegnek itt kettős jelentése van: egyrészt arra utal, hogy a kommunikációnak ez a formája nagyszámú emberhez, tömeghez juttat el üzeneteket, másrészt azt fejezi ki, hogy a szétszóró üzenetek, napjaink fogyasztási cikkeihez hasonlóan, tömegcikk jellegűek, a tudatipar termékei. A maga teljességében csak az első ipari forradalmat követően beszélhetünk tömegkommunikációról: ekkortól egyfelől harcba indították a haladás eszméjéért, másfelől pedig igyekeztek a közvéleményt, a társadalmi tudatot a "helyes irányba" terelni.

Mintegy száz éven át a sajtó, a mind nagyobb példányszámban megjelenő helyi, országos és világlapok jelentették a tömegkommunikációt. Az 1900-as évek első évtizedeiben azután megjelent a rádió, majd húsz év múlva a televízió, s kialakult a modern társadalom tömegkommunikációs rendszere. Olyan rendszer jött létre, amely minőségileg különbözik az ezt megelőzőktől. A tömegközlés sajátos jellemzői az információs forradalomig az alábbiak voltak:

- a közlemények áramlása egyirányú, a közlő és a befogadó a közlés során sohasem cserél szerepet (ha van is visszajelzés, az a rendszeren kívül megy végbe)
- a közlemények továbbítása a modern hírközlő eszközök útján történik
- valamely adott információ sugárzása viszonylag egységesen történik (ellentétben a személyközi kommunikációval, amelynek során a hírek gyakran eltorzulnak, szóbeszéddé, rémhírré fajulnak)
- a szétsugárzott közlemények elsősorban társadalmi jelentőségű eseményeket tartalmaznak

Az információs forradalom és az internet

Az 1900-as évek közepére minden társadalmi tevékenység és szervezet rendkívül bonyolulttá vált, működése során egyre több információt termelt, a vezérléshez, szabályozáshoz, kielégítő működéséhez egyre több információt igényelt. A mind súlyosabb információs gondokat a hagyományos eszközökkel és módszerekkel már nem lehetett leküzdeni. A tudomány eleget téve a társadalmi igényeknek: létrehozta az elektronikus számítógépet. Az *információ forradalmának* nevezzük azt a folyamatot, mely során az információfeldolgozás, -tárolás, -szállítás technikája, az információtechnika - a mikroelektronika példa nélkül álló felfutására támaszkodva - néhány év alatt robbanásszerű, gyors fejlődésen ment keresztül, behatolt az emberi tevékenység minden területére, s gyökeres változások hajtóerejévé vált. Az információs forradalom az elektronikus számítógépre, a mikroelektronikára és a távközléstechnikára épül.

A múlt század utolsó évtizedeiben az újság, a rádió és a televízió térhódítása után egy új közvetítő eszköz terjedt el robbanásszerű gyorsasággal: az *internet*.

Sok más technológiai újdonság mellett, az internet indulása is katonai fejlesztésnek köszönhető. Létrehozásával az 1960-as években az Egyesült Államokban a Rand Corporation, egy katonai kutatásokat végző intézet kezdett foglalkozni. A cél egy olyan kommunikáció megvalósítása volt, amelynek nincs központja és az információs csomagok különböző utakat bejárva jutnak el rendeltetési helyükre, ahol újra egységes üzenetté válnak.

Az első hálózatnak tekinthető rendszer a brit National Physical Laboratory-ban indult be 1968-ban. A mai Internet őseinek tekinthető, kutatási célokra szánt hálózat 1969 decemberében lépett működésbe, mely már négy majd tizenöt különböző intézményt kötött össze (ARPANET). Az Internet technológiájának lényege, hogy lehetővé teszi az adatátvitelt egymástól földrajzilag távol elhelyezkedő számítógépek között. A svájci CERN laboratórium fejlesztésének köszönhetően a hálózat multimédiás felületté is vált, tehát az adatok egyaránt lehetnek szövegek, képek, hangok vagy akár mozgó képek is, azaz minden olyan információ, ami digitális formában egy számítógép számára feldolgozható.

A közhasznú hálózatok ötlete a 80-as évek közepén vetődött fel. Az Internet igazi karrierje 1990-ben kezdődött, mert ekkor fedezte fel magának az üzleti élet.

Az internet és az információs társadalom fogalmai közé nem tehető egyenlőségjel, a kettő nem teljesen ugyanaz. Míg az első egy számítógépes világhálózat, addig a második egy társadalmi együttélési formáció. Az internet tehát az információs társadalom egy új kommunikációs csatornájának tekinthető. Az eddigi kommunikációs rendszerek:

- egytől egynek rendszerűek (a személyes beszélgetés, a levél, a telefon)
- egytől sokaknak rendszerek (a könyv, az újság, a tévé, a rádió, a hanglemez, a magnókazetta, a mozi) voltak.

Az internettel megjelent 2 újabb kommunikációs lehetőség:

- bárkitől bárkinek
- soktól sokaknak (fórum)

Vagyis szólhat egy emberhez, vagy többhöz, szólhat általa egy ember vagy több; lehet valós idejű vagy késleltetett; lehet interaktív, vagy passzív befogadók által használt. Az internet nyelvén szólva lehet személyes beszélgetés, személyes levelezés, személyes üzenőfal, csoportos beszélgetés, csoportos levelezés, csoportos üzenőfal; lehet újság, olvasói levelekkel és lehet potenciálisan mindenkit megszólító egyfajta „televízió” is. Tehát az egyik legfontosabb tömegkommunikációs sajátossága a hálónak, hogy míg a hagyományos (információs forradalom előtti) tömegkommunikációból hiányzik az interaktivitás lehetősége és a komplett szociális jelenlét, addig a számítógép közvetítette kommunikációban megjelenik az interaktivitás, a visszajelzés potenciálisan lehetségessé válik. Tehát az egyéb médiumok információival és látványával szemben az internet sokkal több beavatkozási lehetőséget és csatornaváltást biztosít az embereknek, kisebb anyagi- és időráfordítással bárki megjelenhet rajta saját információival: megoszthatja gondolatait, élményeit, véleményét egyszerre nagyon sok emberrel, akkor is, ha az illető nem újságíró, nem tévériporter, és nem is híres ember; sőt akkor is, ha mondandójának semmi különösebb jelentősége nincsen. Az internet gyakorlatilag médiumok sokasága, ami egyesíti magában számos kommunikációs forma jegyeit.

Elmondható, hogy amíg a klasszikus ipari forradalom energiaközpontú volt, -az ember fizikai erejét pótolta illetve helyettesítette a gépek erejével - addig az információs forradalom értelemszerűen információközpontú és itt az alakuló társadalomban az információ-feldolgozó gép, az információs rendszer válik jellemzővé. Ez nem az ember fizikai erejét növeli, hanem szellemi munkavégző, ismeret-feldolgozó képességét. Az információs forradalom 3-6-szor gyorsabban zajlott le, mint az ipari forradalom. Az ipari forradalom fő erőforrásai az energia, még a múlt század közepén *az információ válik a legfontosabb stratégiai erőforrássá.*

Információs hatalom és média

Az információ önmagában még nem hatalom. Hatalom *a vele való élés, bánás képessége.* Ez a képesség: tudás, tőke, technológia, társadalom szervezethez való függvénye. A média egyfelől a jelen társadalom meghatározó információ közvetítő rendszere, ugyanakkor már régen nem csak az újságokból, rádiókból és televíziókból áll, s ugyanezért már nem is az a „közvetítő”

intézmény, amiként azt újtára indították közel másfél évszázada. A közvetítő funkciója mellé még több más funkció is kiépült és ezek közül kettő:

- a média, mint termelőüzem
- és a média, mint hatalmi üzem,

valamint ezeknek a szoros összefonódása mutatja, hogy a hatalomra nem mindig mint az elnyomóra, korlátozóra, kiszípolozóra kell tekinteni, hanem észre veendő, hogy a hatalom termel, mégpedig valóságot, s a valóság működtetéséhez szükséges társadalmi karaktereket, szociális identitásokat. És a valóságban zajló események, történelmi események nem kötöttek időhöz többé, mint például a televízióban közvetített 1989-es bársonyos forradalmak során: a televízióstábok visszazavarták az embereket a berlini falra, mert nem sikerült a felvétel.

A média tehát nemcsak véleményformáló, hanem társadalom- és valóságalkító üzem is. Úgy is tekinthető, mint egy, a legitim politikai rendszer felett kiépített nemlegitim hatalmi rendszer egyik hatalmi ágának része. Melyet többek között alátámaszt az, hogy sajnálatos módon a média leginkább a status quo-t, azaz a hatalmi elitek presztízsét védi,- azon egyszerű okból kifolyólag, hogy a médiavállalatok tulajdonosai, illetve igazgatótanácsaik tagjai gyakran más nagyvállalatok vagy bankok vezető tisztségviselői közül kerülnek ki; vagy a gazdasági elittel gyakran szorosan összefonódott, illetve azzal átfedő politikai elithez, pártokhoz kötődnek szorosan. Ami benne van a médiában az a valóság, ami kívül reked, az pedig partvonalra szorul. Az információs korszak hívószava a virtuális valóság, amely sokszor fontosabbá válik, mint maga a valóság, amiből építkezik. Tehát egyértelműen kijelenthető, hogy a média nem csupán informálódást szolgál, hogy nem is csak szórakozásra használják a nézők, sem pusztán művelődésre, mostanra az is világossá vált, hogy a médiának hatalmi funkciója is van. „Ezen a ponton az évszázadokon keresztül külön tartott gazdaság és hatalom összeforr: a mai hatalomnak - s benne a médiának - az a legfontosabb teljesítménye, hogy képes valóságot, s az azt működtető karaktert és a konkretizálására szolgáló identitáskészletet építeni, majd újjáépíteni a valóság- és humánforrás termelő gazdaságán keresztül.” /Vass Csaba: Hatalom, szakralitás, kommunikáció/

Globális éghajlatváltozás a médiában

A média kiemelt szerepét látszik alátámasztani az, hogy egy vizsgálat szerint többéves időintervallumot tekintve igen erős pozitív korreláció volt megfigyelhető az emberek az adott téma iránti érzékenységének mértéke és aközött, hogy a médiumok mennyit foglalkoztak a vizsgált témakörrel ezen időszak folyamán.

A hatalmi elitekhez (különösen a gazdasági elithez) tartozó emberek hatalmát, társadalmi presztízsét megingatni látszó események, hírek, tudományos kutatási eredmények legtöbbször – a fentebb vázolt okokból kifolyólag – nem jutnak el a társadalom szélesebb rétegeihez. Erősen manipulált információ az, ami eljut a közvéleményig és mindez nagyon kedvezőtlenül befolyásolja azt, hogy az emberiség jelenleg legfenyegetőbb környezeti problémájáról: a

globális éghajlatváltozásról – objektív, tudományos információ kerüljön közvetítésre. Pedig az emberiség összefogása létfontosságú lenne a túlélés érdekében.

Gyakorlatilag lehetetlen túlbecsülni az ipar és az általa befolyást média jelentőségét abban a folyamatban, amely az elmúlt két évtized alatt megakadályozta a világot a klímaváltozás megállításáért tett komolyabb lépésekben. A közvélemény fórumai és a zárt ajtók mögötti politikai megbeszélések éppúgy csataterévé váltak a küzdelemnek, mint ahogy a tőzsde is. Az ipari propaganda jelentős része ügyesen működik, pedig az éghajlatváltozás veszélye évtizedek óta jelen van a köztudatban. Elsőként Fred Palmer a Western Fuels – a világ legnagyobb szénelőállító cégének – igazgatója lépett: lobbijában „A Föld kiszáradása” című propaganda filmben kifejtette, hogy a Föld légkörének szén-dioxid-ellátása elégtelen és a magasabb termelés magával hozhatná az örök nyarat – melyet többek között az 1992-es Riói Csúcson is levetítettek. 2005 júniusában Bush egyik jobb keze Philip A. Cooney /aki egyben az olajtermelő lobbó tagja/ az üvegházhatást okozó gázok szabályozása elleni küzdelemben megmásította az éghajlatkutatás azon részeredményeit, melyeket a kormány által megbízott kutatók állítottak össze. Nem csak a szénipar tevékenykedett ebben az ügyben: a további manipulációra egy példa a Globális Éghajlati Koalíció (*Global Climate Coalition*) tizenhárom évig tartó működése. A döntően a fosszilis tüzelőanyagok eladásából származó profitban közvetlenül érdekelt nagyvállalatokat tömörítő lobbiszervezet a tervezett éghajlatvédelmi intézkedések (pl. a Kiotói jegyzőkönyv) ellen nagy erővel kampányolt, és nem is sikertelenül. Az 1990-es évek közepén a GCC dollármilliókat költött egyesült államokbeli médiumokban elhelyezett hirdetésekre, amelyek arra figyelmeztették a lakosságot és a döntéshozókat, hogy amennyiben a kormányok lépéseket tesznek a széndioxid-kibocsátás (kötelező) csökkentése érdekében, megbénítják az amerikai és a globális gazdaságot. Valamint olyan cikkek megjelenését segítette a koalíció, melyekben a számukra kedvező véleményeket, például a globális éghajlatváltozás veszélyeit tagadó vagy jelentéktelentő nézeteket hangoztató kutatók szólaltak meg. Szerencsére 2002-ben megszűnt, miután számos neves nagyvállalat kilépett belőle nyilvánosan elismerve a globális éghajlatváltozás veszélyeit. Mindezek mellett tény, hogy a George Bush kampányát szorgalmasan támogató Exxon Mobil /aki nem kevés környezeti katasztrófa okozója/ vállalat áll a háttérben annak, hogy Bush elnök a klímaváltozás elleni küzdelem szempontjából kedvezőtlen döntést hozott: visszavonta a Kiotói-jegyzőkönyv aláírást. Azzal a bejelentéssel, hogy az USA kormánya mégsem fogja kötelező jelleggel korlátozni az amerikai erőművek szén-dioxid kibocsátását - bár ezek adják Amerika teljes szén-dioxid kibocsátásnak 40%-át.

A fenti említett status quo védelmen túlmenően még számos oka van annak, hogy a média nem tud - vagy adott esetben nem is áll szándékában – a globális éghajlatváltozással kapcsolatosan a környezetkímélő magatartást (olyan viselkedés, amely a bioszféra-átalakítás mértékének csökkenése irányába hat – függetlenül attól, hogy mik a cselekvő szándékai /Stern 2000/) hangsúlyozni, vagyis az egész emberiség számára hosszútávon fontos érdekeket szem előtt tartani. Pedig nyilvánvaló, hogy a mai társadalmakban a cél a bioszféra-átalakítás

mértékének csökkenése volna. Ehhez pedig szükséges a környezetkímélő viselkedés fokozódása az emberi cselekvések során.

Természetesen az eddig leírt médiakritikánk ellenére sem feltételezzük, hogy a társadalom médiával való áthatottsága, átítatottsága, volna az elsődleges oka az éghajlatváltozásnak, hanem csupán egy a másodlagos és közvetett tényezők között. A klímaváltozás kialakulásában az elsődleges okok csoportját az ipari, majd posztindusztriális, fogyasztói kapitalizmus, az ezzel összekapcsolódó racionalizáció és technológiai fejlődés (valamint az ezekből következő népességrobbanás) alkotja.

A globális éghajlatváltozás rövid ismertetése:

A szén természetes körforgalmának megváltoztatásából fakad nagyjából a klímaváltozás. A Földön található szén döntő része a kőzetekben található, – kétféle formában: üledék és szerves vegyület (kőolaj, földgáz) – ahol a körforgás (antropogén hatás nélkül) lassú. Alapvetően természetes úton kevesebb szén jut a levegőben, mint az emberiség beavatkozása által : fosszilis tüzelőanyagok égetésével, erdőirtással (raktározó szerep).

A emberiség történelem során – az elmúlt 650 ezer évben soha ilyen magas nem volt a légköri szén-dioxid tartalom, mely az üvegházhatás fokozódásáért elsődlegesen felelős gáz. A természetes üvegházhatás elengedhetetlenül fontos, nélküle 33 fokkal lenne hűvösebb bolygónk. Az üvegházhatás fokozódása viszont felmelegedéssel jár. 2 fokos hőmérséklet növekedés esetén – melyet jelenlegi fosszilis használat mellett 2020-ra elérhetünk - már akkora instabilitás keletkezik az éghajlati rendszerben, amellyel a klímodellek sem tudnak igazán számolni.

Az éghajlatváltozás egyik fő problémája a változás üteme. Gyors klímaváltozáshoz sem az emberi társadalmak, sem a fajok nem tudnak alkalmazkodni (az evolúció során, a nagy kihalások legtöbbször klímaváltozás miatt következtek be).

A felmelegedés következményei: a hőhullámok gyakoribbá és erőteljesebbé válnak, a világóceánok szintje megemelkedik (sok ember kényszerül költözésre, mert a partvonal a leglakottabb terület), vízciklus megváltozik (intenzívebbé válik, hevesebb csapadékozás, szélsőséges viharok, árvizek).

Megoldást az emberek környezet iránti fokozottabb érdeklődésének felkeltése jelenthetné – mely jelenleg a médiumok által csupán azok teljes átreformálása esetén képzelhető el.

Környezeti érzékenység és éghajlatváltozás

„A környezeti érzékenység egyfajta affektív (azaz érzelmi) környezeti attitűdként definiálható. Az értékorientációk Stern és munkatársai (1993) által bevezetett hármas fölosztásának megfelelően megkülönböztetünk egoista, társadalmi altruista és bioszferikus környezeti érzékenységet aszerint, hogy valaki önmaga, más emberek vagy nem-ember természeti entitások (elsősorban más élőlények) sorsa iránt érzékeny-e. Az érzékenység e három típusa

természetesen nem zárja ki egymást, az emberek többsége jó eséllyel mindhárommal rendelkezik, ám ezek egymáshoz viszonyított aránya egyénekenként nagymértékben eltérhet.”
/Takács-Sánta András: A környezeti érzékenység akadályai/

Környezeti érzékenységen az alábbiak értendők:

- egyrészt a környezeti problémák súlyosságára és fontosságára vonatkozó érzelmi attitűdök, vagyis a környezeti problémák kapcsán érzett aggodalom, félelem, szomorúság,
- a környezeti problémák érintettjeire vonatkozó pozitív érzelmi attitűd, vagyis a környezeti problémák érintettjei iránt érzett sajnálat, részvét,
- a környezeti problémák okozóira (emberekre, embercsoportokra és szervezetekre), cselekedeteikre, illetve az általuk előidézett helyzetekre vonatkozó negatív érzelmi attitűdök (megvetés, büntudat, düh, felháborodás).

A környezeti érzékenység a környezetkímélő magatartás attitudinális tényezői közé tartozik. Az emberi viselkedés megváltozása, környezetkímélő viselkedés szükséges ahhoz, hogy a múltban lokális mértékű „ökológiai öngyilkosságot” elkövetett régi társadalmakhoz /McDaniel & Gowdy: Az édenkert kiárusítása/ hasonló fordulat ne következzen be - ezúttal globális mértékben.

A környezeti érzékenység intenzitását több tényező is befolyásolja, amelyek

- közvetlen, érzékszervek általi információ és
- közvetett, közvetítő csatornák segítségével szerzett információ kategóriájába sorolhatók.

Ezen tényezők például: habituáció, túl lassú változások, földrajzi távolság, az információk technológiák eltávolító hatása, média status quo védelmezése és a környezeti kérdések nem problémaként, hanem hírként való kezelése, információözön, a jelenlét problémája.

Habituáció

Az emberi idegrendszer működéséből következik az állandósághoz való hozzászokás, amely adott esetben alkalmazkodás egy már leromlott környezeti állapothoz. Például a levegő szennyezettségét csak akkor érzékeli jobban az ember ha egy hétvégi vidéki pihenés után visszatér városba. De ebben az esetben is rövid idő alatt habituálódik.

Túl lassú változások

Szintén az emberi idegrendszer működése az alapja: a sokáig tartó változások az állandóság érzését adják. Az egészen kis lépésekben (ezred fokokban) bekövetkező hőmérsékletemelkedést folyamatában az ember nem képes érzékelni.

Földrajzi távolság

A nyugati társadalmak lakói azt a hatalmas mennyiségű hulladékot, amit nap mint nap hátrahagynak a világban, általában nem saját házuk környezetében halmozzák fel, hanem elszállítják különböző, hulladékégetőkbe, lerakókra – a szállítással ők megszabadulnak a hulladék kezelés közvetlen problémájától. A közvetett /globális/ problémák pedig nem azonnal, hanem időben később jelentkeznek /légkör szennyezettsége a hulladék égése során

keletkezett kémia anyagokkal, lerakók metán kibocsátása -> üvegházhatás-> felmelegedés; talajvíz elszennyezése -> csökkenő édes vízkészlet stb./, így könnyedén elhatárolja magát az egyén a felelősségvállalástól. Ha pedig nem az ő felelőssége, akkor nem is övé a cselekvés problémája.

Az információs technológiák eltávolító hatása

Jellemzően a mai nyugati társadalom polgárai napi sok óras átlagos médiafogyasztása hozzájárul ahhoz, hogy egyre kevesebb elsődleges élményünk van a természetről. A természeti környezetről természetfilmek, állatfilmek adnak médiaélményeket. A mediatisáció és az ökológiai válság összefüggésére utaló első érv szerint a média terében töltött idő egyszerűen elvonja az ember tudatát, figyelmét, reflexióit a valóságos téridőtől. Élményszinten az emberek mind kevésbé érzékelik az ökológiai válság jeleit. Egy olajszállító elsüllyedésének híre megrázza és felháborítja a közvéleményt, vagy az amazóniai esőerdők irtása, ami az egész Föld éghajlatát befolyásolja szintén elég nagy nyilvánosságot és elítélő véleményt kap – mindaddig, amíg nem sért különböző érdekeket. A helyi környezeti problémákról viszont a legtöbbször elvonják a figyelmet a távoli helyek problémái.

Információözön

Az információs forradalom egy velejárója a hatalmas mennyiségű, különféle forrásokból érkező információáradat. A környezeti problémákról szóló hírek ebben az információ özönben sokszor nem különösebben hangsúlyosak, észrevétlenül át lehet siklani felettük.

A környezeti kérdések nem problémaként, hanem hírként való kezelése

A katasztrófákról a legtöbb esetben rövid híreket közölnek a médiumok. Egy 2004-es tizenkét hónapig tartó pennsylvaniai vizsgálat során /TSA/ úgy találták, hogy a környezeti témájú hírek közel kétharmada nem tett említést kockázatokról. Például beszámoltak egy folyó szennyeződéséről, de a szennyezett folyóból kifogott halak elfogyasztásának egészségügyi kockázatairól nem szóltak.

Az emberek környezeti érzékenységének fokozásában a média hatalmas szerepet játszik és a hatalmi elit is tisztában van ezzel. Egyetlen lehetősége az embernek a média-hatalommal szemben; ha képes az információk mögé látni és nem csupán beépíti a gondolataiba azt, amit a médiumok közvetítenek. Például akár az alábbi cikkeknel:

<http://teszt.hirszerzo.hu/cikk.hirszerzo.31329.html>

<http://www.fn.hu/index.php?id=261&cikkid=153509&ftalalat=116&orderby=0&foldal=5>

<http://www.mindentudas.hu/kovacs/20030924kovacs.html>

Egy adott szöveg olvasása közben (vagy egy adott televízió- vagy rádióműsor nézése ill. hallgatása közben) mindig érdemes figyelembe venni azt is, hogy ki írta. Az írónak (televíziós ill. rádiós személyiségnek) vajon érdekében áll-e azt állítani, amit állít. Igen esetén szinte biztosra vehető, hogy az illető nem képes elfogulatlanul nyilatkozni az adott témakörben és ezért érdemes mások véleményét is elolvasni a témában.

Az éghajlatváltozással kapcsolatos tájékozottság felmérése ismeretségi körünkben

A felmérést ismerőseink segítségével végeztük, akik átlagos mértékben járatosak ebben a témakörben, vagyis szinte kizárólagosan a médiumok által tájékozódnak a klímaváltozás témakörében (így többek között évfolyamtársaink sem vettek részt a kérdőív kitöltésében). A felmérés nem reprezentatív, inkább tájékoztató jellegű. Információ arról, hogy a 100 megkérdezett emberből, hányan rendelkeznek helytálló információkkal a klímaváltozással kapcsolatban, vagyis hányan képesek megfelelően mérlegelni tevékenységeik során azt, hogy mekkora befolyással vannak környezetükre. (A kérdőív és megoldó kulcsa a dolgozat végén tekinthető meg.)

A kérdőívek kiértékelése:

Az *első kérdés* során kiderült, hogy ismerőseink legnagyobb hányada (40%) a civil összefogást és cselekvést tartja a legfontosabbnak az éghajlatváltozással kapcsolatban. Ez úgy gondoljuk, hogy leginkább az elméleti meggyőződést takarja, ebből a konkrét cselekvésre nem következtethetünk. Viszonylag nagy részük, több mint egy ötödük (23%) a politikusok feladatának tekinti a klímaválság megoldását. Az információözön és az ipari lobbis hatása is megmutatkozik a válaszadók 16%-nál, akik úgy érzik, hogy már nem is tudják pontosan ők mit is gondoljanak az éghajlatváltozással kapcsolatban. 12% tehetetlennek érzi magát az ügygel kapcsolatban, 6% nem foglalkozik a témával egyáltalán és 3% úgy gondolja, hogy nincs is éghajlatváltozás.

Az *második kérdésre* a válaszadók 53%-a írta azt, hogy az internetről, 26% a televízióból tájékozódik a tudományos világ eredményeiről, 5% a kedvenc újságjából és szintén 5% az aki tudományos folyóiratokból tájékozódik. 11% nem érdeklődik a tudományos hírek iránt.

Az üvegház gázokkal kapcsolatos *harmadik kérdés* eredményei a következőképpen alakultak: a szén-dioxidot a kérdőív kitöltők 98%-a gondolta üvegházgáznak, a metán is kapott 80%-ot, a dinitrogén-oxidra csupán 10% szavazott és a vízgőz csak egyetlen egyszer került aláhúzásra. Az eredményből kitűnik, hogy a szén-dioxid és az éghajlatváltozás összekapcsolódása a médiában valós sűrű „együtt szereplésük” hatásra kialakult, de alapvetően az ismerőseink nagyobb része nincs tisztában az üvegházgázok kilétével. A szén-monoxid is jelentős mértékű szavazatot kapott (47%), annak ellenére, hogy nem sorolható az üvegházgázok közé. A nitrogén-oxid 20% szavazatot kapott, az oxigénre szerencsére senki nem tekint üvegházgázként.

A *negyedik kérdésnél* a legtöbben kihúzták magukat a nem tudom válasszal (73%) - tanultunk az esetből: legközelebb nem lesz „nem tudom” válasz. Aki mégis megkockáztatta leginkább a második válaszlehetőségre tippelt: üvegházhatású gázok okozzák az ózonlyukat (18%). 7% gondolja úgy, hogy közvetett kapcsolat van, egyes ózonfaló gázok egyben üvegházhatásúak is, de a két jelenségnek különböző okai vannak. 2% választotta az: ez a 2 fogalom tulajdonképpen ugyanazt a folyamatot takarja választ.

Az *ötös kérdésnél* a 15 fokot találták a legtöbben valószínűnek (62%) és 20% az 5 fokra voksolt. A maradék 18% tudta a helyes választ a 33 fokot. Az 1 fok nem kapott aláhúzást.

A hatodik kérdésnél viszont a helyes válaszra (1-6 fok) kaptuk a szavazatok 87%-át. Valószínű, hogy összefüggésben van azzal, hogy az IPCC legújabb jelentése mostanában került a nyilvánosság elé és a média is felkapta. A többiek (13%) a 6-9 fokos melegedés mellett tették le a voksukat. Azt nem feltételezte senki, hogy hőmérséklet csökkenésre lehetne számítani a következő 100 évben.

Az utolsó – hetedik - kérdésnél újból megmutatkozott, hogy az üvegházhatású gázokkal kapcsolatosan hiányos tudással rendelkezik az ismerőseink nagyobb része és a legtöbben úgy gondolták, hogy a dezodorok a legnagyobb szén-dioxid források (72%). A szállítás - a valódi fő bűnös - 26% szavazatot kapott, és a személtlerakókra is érkezett 2% válasz, pedig itt a metán kibocsátás a jelentős.

Ismerőseink válaszainak tükrében elmondható, hogy jelenleg a média – a fentebb említett okokból is kifolyólag - nem képes arra, hogy megfelelő alaposággal tájékoztassa az emberiséget az éghajlatváltozásról.

Az éghajlatváltozás közös problémánk:

Az embernek fel kell ismerniük, hogy csak közös összefogással, azonnali gyors cselekvéssel kerülhető el egy klímakatasztrófa. Nemzetközi szinten egyességre kell jutni abban, hogy a légkör szén-dioxid tartalmát tovább növelni nem szabad, határértékek kell előírni a kibocsátásra és azt be is kell tartani.

A globális szinten túl, létezik a lokális és ezen belül az egyéni cselekvés is. Mindhárom ugyanolyan súllyal nyom latba, nincs olyan, hogy az egyén kis szennyezése nem számít. Sőt a kormányok és piacok a lelkiismeretes polgárok nyomására is változtatni kényszerülne klímapolitikájukon.

Néhány megoldási javaslat, mellyel az egyének csökkenhetik saját éghajlat-változó hatását:

- Közlekedés: a lehető legkevesebb repülő és gépjármű használat valamint habár autó, akkor abból a hibridek használata
- Energia: zöld energiák használtára való átállás (pl.: napelemek, szélgenerátorok)
- Meleg víz: megfelelő berendezés segítségével a Nap sugarai (fosszilis égés nélkül) melegítik a vizet -> a fejlett országokban a szén-dioxid kibocsátás durván harmadát a háztartások energiafelhasználása, újabb harmadát vízmelegítéshez használt energia teszi ki

Az éghajlatváltozással kapcsolatosan a legfontosabb az *összefogás* és a *cselekvés*!

Melléklet: Kérdőív

Az általad helyesnek vélt választ húzd alá. Kérdésenként egy válasz aláhúzást kérnek, kivéve a harmadik kérdésnél.

1. Mi az álláspontod a globális éghajlatváltozással kapcsolatban?

- a, Nincs is éghajlatváltozás.
- b, Nyomaszt, de nem tudom, hogy mit tehetnék én.
- c, A politikusoknak kellene többet foglalkozni vele.
- d, Legfontosabb a civil összefogás és cselekvés.
- e, Több ellentétes információt hallottam róla, így nem tudom, hogy mit is gondoljak.
- f, Nem érdekel egyáltalán ez a téma.

2. Honnan tájékozódsz a tudomány legújabb eredményeiről?

- a, Televízióból.
- b, Internetről.
- c, Tudományos magazinokból.
- d, Csak akkor olvasok róla, ha a kedvenc napi/havi lapomban van ilyen témájú cikk.
- e, Nem érdekelnek a tudományos hírek.

3. Szerinted az alábbiak közül melyek az üvegházhatású gázok? (több válasz is lehetséges)

- a, Szén – dioxid
- b, Szén-monoxid
- c, Metán
- d, Oxigén
- e, Nitrogén-oxid
- f, Dinitrogén-oxid
- g, Vízgőz

4. Milyen kapcsolat van az üvegházhatás és az ózonpajzs elvékonyodása között?

- a, Ez a 2 fogalom tulajdonképpen ugyanazt a folyamatot takarja
- b, Az üvegházhatású gázok okozzák az ózonlyukat
- c, Az üvegházgázok melegítő hatással vannak, az ózonpajzson lévő lyuk, pedig hűtő hatású.
- d, Közvetett kapcsolat van, egyes ózonfaló gázok egyben üvegházhatásúak is, de a két jelenségnek különböző okai vannak.
- e, Nem tudom

5. A természetes eredetű üvegházhatás hiányában hány fokkal lenne hidegebb a Földön?

- a, Kb. 1 fokkal
- b, Kb. 5 fokkal
- c, Kb. 15 fokkal
- d, Kb. 33 fokkal

6. Az IPCC előrejelzése szerint hogyan változik a Föld átlaghőmérséklete 2100-ig?

- a, 3-4 fokkal csökken
- b, 1-3 fokkal csökken
- c, 1-6 fokkal melegszik
- d, 6-9 fokkal melegszik

7. A következők közül melyek a legnagyobb szén-dioxid források?

- a, rizs művelés
- b, szórófejes dobozok (dezodorok)
- c, szeméttlerakók
- d, szállítás

(megoldás: 1. és 2. esetében egyértelműen helyes megoldás nincs, 3.: a,c,f,g 4.:d 5.:d 6.:c 7.:d)

Felhasznált irodalom:

A kontroll csoport jelentései : Média torzítások, elemzések

Bethlenfalvy Gábor - Szőnyi Szilárd : Hír-érték

Fülöp Géza: Az információ

Láng Attila: A világ urai

Süköd Miklós: Információs társadalom

Takács-Sánta András: A környezeti érzékenység akadályai

Tim Flannery : Időjárás-csinálók

Vass Csaba: Hatalom, szakralitás, kommunikáció

